

Obr. 1. Blansko, ulice Rožmitálova. Zkoumaný severozápadní profil s vyznačením vrstev K 100–104. Foto M. Novák.

Fig. 1. Blansko, Rožmitálova Street. North-western profile with layers K 100–104. Photo by M. Novák.

Summary

A cultural layer with medieval pottery finds (Fig. 1) was unearthed in 2021 during a water pipeline construction at Svobody Square in Blansko (Blansko District).

Marek Novák

Blansko (okr. Blansko)

Ul. Zámek č. p. 3, parc. č. 31/1.

Novověk. Zámek. Stavebně historický průzkum. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Blanenska, p. o., inv. č. S 11043–11050.

Lokalizace: WGS-84: 49.3632831N, 16.6458489E; 49.3633833N, 16.6458100E; 49.3634989N, 16.6458286E

Při prodlužování veřejného vodovodu a kanalizace v areálu podzámčí v Blansku v letních měsících roku 2021 byla před budovou Zámku 3 narušena původní cihlová klenba doposud neznámých zděných konstrukcí (obr. 2), které byly dne 3. 8. 2021 zdokumentovány M. Novákem z Muzea Blanenska, p. o., a J. Štětinou z Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Kroměříži.

Ve vzdálenosti asi 9 m od napojení objektu Zámek 2 se pod základem nádvoří obvodové zdi navazujícího objektu Zámek 3 objevila konstrukce zděného kanálu (obr. 3), jehož dno se nacházelo v hloubce asi 235 cm pod úrovní stávajícího terénu při dvorním průčelí objektu. Kanál měl šířku 61–64 cm, výšku stěn asi 100 cm a segmentový záklenek, jehož vrcholnice se nacházela ve výšce 117 cm nade dnem. Zatímco stěny byly zděny z lícovaného lomového kamene pojeného vápennou maltou, záklenek sestával z cihel formátu 29–30 × 15 × 7–7,5 cm; z naplocho ložených cihel téhož formátu bylo vyskládáno i dno. Od nádvořího průčelí objektu Zámek 3 se kanál několikrát mírně půdorysně zalamoval a směřoval dále k severu k budově Zámku 1, od které se směrem k objektu Zámek 3 kanalizační stoka zdatelně svažovala. Stoka byla v době průzkumu průchozí přibližně v polovině svojí délky, tj. do vzdálenosti asi 20 m od objektu Zámek 3. Celková délka stoky je cca 40 m. Její horní část, která má poněkud menší výšku, je však obtížně přístupná kvůli záspy novodobou sutí. Proto se zatím nepodařilo detailně zmapovat nejsevernější partii kanalizační chodby a její předpokládané napojení na historickou kanalizaci objektu Zámek 1. Protilehlá jižní část kanálu byla zčásti destruována při zmíněných stavebních pracích v srpnu 2021.

Obr. 2. Blansko, Zámek 3. Kanalizační stoka s narušenou cihlovou klenbou v místě, kde zabíhá pod budovu Zámek 3. Foto M. Novák.

Fig. 2. Blansko, Zámek 3. Sewer with a disturbed brick vault in the location where it runs under Zámek 3. Photo by M. Novák.

Objevenou konstrukci lze jednoznačně ztotožnit s historickým odvodňovacím a kanalizačním systémem zámku v Blansku. Novověkou kanalizační chodbu lze datovat do 18. či 19. století a lze předpokládat, že souvisí se zděným kanalizačním sběračem procházejícím diagonálně pod zámeckým nádvořím a doloženým při archeologickém výzkumu v roce 2012 (Dejmal 2012, 2, tab. I). Kanalizační systém pod nádvořím je, již jako existující, zaznamenán na plánech z roku 1887 (Dejmal 2012, tab. V) a sloužil nejen k odvádění splašků ze záchodů zámecké budovy, ale i srážkové vody ze střech a povrchu zámeckého nádvoří. Pokračování kanalizační stoly pod interiérem objektu předzámčí Zámek 3 se zatím nepodařilo ověřit. Lze jen předpokládat, že klenutý kanál procházel příčně budovou a nejspíše ústil před jejím vnějším průčelím do potoku Palava, protékajícího před vnějším jižním obvodem předzámčí. Zjištěná vazba zděné kanalizační stoky na obvodové

Obr. 3. Blansko, Zámek 3. Průhled novověkou kanalizační stokou směrem od hlavní budovy zámku k objektu Zámek 3. Foto J. Štětina.

Fig. 3. Blansko, Zámek 3. View through the modern period sewerage channel from the main building of the chateau to Zámek 3. Photo by J. Štětina.

zdívo objektu Zámek 3 jednoznačně svědčí o sekundárním původu stoky vůči konstrukcím objektu, jenž je zaznamenán již na plánu zámeckého areálu z počátku 18. století. Přinejmenším renesanční původ objektu Zámek 3 naznačuje dendrodatum z dřevěného trámu ve východním štítu (1593). Jižní úsek nově identifikované kanalizační stoky mohl sloužit i potřebám zmíněného objektu předzámčí Zámek 3, který byl v novověku patrně využit nejen k obytným, ale také k hospodářským potřebám zámku.

Literatura

Dejmal, M. 2012: A011/2012 Blansko–Zámek–Sondy. Rkp. názevové zprávy M-TX-201602633 [2022-02-23]. Uloženo: Archiv názevových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-201602633>.

Summary

The brick vault of an 18th or 19th-century sewer descending from Zámek 1 and running under Zámek 3 (Fig. 2, 3) was disturbed during the 2021 water pipeline construction in front of Zámek 3 in Blansko (Blansko District).

Jan Štětina, Marek Novák

Blansko (k. ú. Lažánky u Blanska, okr. Blansko) „Společná“, parc. č. 806/23.

Novověk. Areál zemědělské výroby, pole, lom. Vizualní/geodetický průzkum. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: bez nálezů.

Lokalizace: WGS-84: 49.3486922N, 16.7206931E

Během záchraného výzkumu na trase nově budovaného vodovodu „Pitná voda Jedovnicko“ v úseku Rudice-Lažánky byl v roce 2021 proveden preventivní vizuální a detektorový průzkum ve vápencové stráni tratě „Společná“ v levém břehu Lažáneckého žlebu. Důvodem zájmu byla přítomnost kamených úprav mezních pásů zaniklé lažánecké plužiny a relikt drobného vápencového lomu. Průběhy kamenných konstrukcí a dalších objektů byly zaměřeny GPS.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

During a water pipeline construction in ‘Společná’ field (Lažánky u Blanska cadastral area, Blansko District), a metal detector survey was carried out because of the presence of the hedgerows of defunct field patterns lined with stone and the remains of a small limestone quarry.

Petr Kos

Brno (k. ú. Bosonohy, okr. Brno-město) Ul. Kolmá, Vzhledná, parc. č. 4/1, 799/2.

Středohradištní období (RS3), novověk – industriální období. Sídliště, vesnice/městečko. Vertikální řez. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1728944N, 16.5298011E, 49.1745778N, 16.5296833E

V roce 2021 pokračoval záchraný archeologický výzkum v souvislosti s rekonstrukcí kanalizační a vodovodní sítě (předchozí

nálezy lengyelského osídlení a vrcholně středověkých a novověkých sklepů viz Zubalík 2021a; 2021b). Již v březnu bylo zjištěno slovanské osídlení v ulici Kolmá. V rýze výkopu pro kanalizaci se ve značné hloubce nalézaly dohromady čtyři zahloubené objekty, z nichž některé je snad možno interpretovat jako zemnice. Z výplní objektů byl vyzvednut keramický materiál umožňující předběžnou dataci do 9. století. V ulici Vzhledná, poblíž křižovatky s ulicí Zajezdní, byla dokumentována studna a sklep vyhloubený do skály, náležící snad k bývalému mlýnu. Obě situace lze rámcově datovat do 19. století.

Literatura

Zubalík, J. 2021a: Brno (k. ú. Brno-Bosonohy, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 62(1), 185.

Zubalík, J. 2021b: Brno (k. ú. Brno-Bosonohy, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 62(2), 188.

Summary

A rescue excavation conducted in Kolmá and Vzhledná streets in Brno (Bosonohy cadastral area, Brno-City District) during the reconstruction of the sewage and water supply network in 2021 unearthed four buildings from an early medieval settlement in Kolmá Street, a rock-cut cellar and a 19th-century well in Vzhledná Street.

Jiří Zubalík

Brno (k. ú. Husovice, okr. Brno-město) Ul. Valchařská, Provazníková, Dukelská třída, parc. č. 1013/3, 1176/2, 1505/2, 2594/2, 2593/21.

Novověk. Město. Vertikální řez. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.213855476, 16.635973127; 49.2142572N, 16.6335047E; 49.213507523, 16.636925878; 49.214067015, 16.6373224

Během stavebních úprav při akci „Husovice – VMO Tomkovo náměstí, Rokytova“, kde byly řešeny sondy, budoucí komunikace a přeložky plynu a kanalizace, došlo v roce 2021 k narušení řady suterénních částí zaniklých domů bývalých Husovic z 19.–20. století (Kuča 2000, 356). Řada domů se původně nacházela pod Tomkovým náměstím, ulicemi Dukelská třída, Valchařská a v místě křižovatky s ulicí Provazníková. Zde byly hlubokými výkopy zachyceny reliktů zděných sklepních prostor a základové části budov s dvorními trakty. V jednom suterénu byla pod podlahou zjištěna také část vbudované kanálové stoly s kamennými překlady, snad důsledek stavebních úprav severní městské části Husovic z let 1905–1906 (Kuča 2000, 363).

Nejmladší domovní zástavbu starých Husovic reprezentují zřejmě základové části podsklepeného domu na bývalé cestě Královopolské z počátku 20. století, který ještě není vyznačen na mapě stabilního katastru, ale na mapách z let 1909–1982 již ano. Snad šlo o pozdější součást nouzové kolonie Písečník, zvané také jako Džungle, zbořené v 80. letech 20. století (srov. Kuča 2000, 356–359, 363–364).

Nejstarší situace, kulturní souvrství z rozmezí 17. a 18. století, byly odkryty ve výkopech na Tomkově náměstí. Předpokládané středověké situace se nepodařilo v těchto místech vůbec zachytit.

Literatura

Kuča, K. 2000: *Brno. Vývoj města, předměstí a připojených vesnic*. Praha, Brno: Baset.